

Sygn. akt II PSK 176/21

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa W.B.
przeciwko T. Sp. z o.o. w W.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 października 2021 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 2 lipca 2020 r., sygn. akt VII Pa (...),

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w W. zmienił zaskarżony apelacją powoda wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 21 grudnia 2018 r. w ten sposób, że przywrócił powoda W.B. do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy w pozwanym T. Sp. z o.o. w W..

Sąd Okręgowy zważył, że istniały obiektywne podstawy do uwzględnienia dochodzonego przez powoda roszczenia i orzeczenia o przywróceniu go do pracy. Mimo zlikwidowania dotychczasowego stanowiska powoda w postaci Dyrektora Oddziału T., realia organizacyjne Obszaru S. po zmianach z marca 2018 r. nie wykluczały bowiem możliwości powierzenia powodowi warunków zatrudnienia co najmniej zbliżonych do poprzednich, w ramach stanowiska Dyrektora

Zarządzającego lub jego zastępcy. Zdaniem Sądu Okręgowego nie stały temu na przeszkodzie okoliczności związane z funkcjonowaniem Obszaru S. aktualne na dzień wyrokowania. Co prawda system zarządzania na szczeblu dyrektorskim Obszaru uległ pewnej zmianie, bowiem jedno ze stanowisk Zastępcy Dyrektora zostało ostatecznie zlikwidowane, jednakże zmiana ta nie skutkuje pozbawieniem możliwości przywrócenia powoda do pracy. W ocenie Sądu Okręgowego pozwany nie wskazał również żadnych dodatkowych okoliczności, które pojawiły się po wydaniu zaskarżonego orzeczenia Sądu Rejonowego i które miałyby przemawiać za brakiem możliwości przywrócenia powoda do pracy. Na celowość i możliwość przywrócenia powoda do pracy nie miał również wpływu fakt aktualnego sprawowania stanowiska Dyrektora Zarządzającego przez D.N., a stanowiska Zastępcy Dyrektora przez J.L.. W orzecznictwie wskazuje się bowiem, że co do zasady zatrudnienie nowego pracownika w miejsce zwolnionego z pracy nie jest wystarczające do uznania, że przywrócenie do pracy jest niemożliwe lub niecelowe. Pracodawca pozwany przez zwolnionego pracownika przed sądem pracy powinien bowiem się liczyć z tym, że może zapaść wyrok przywracający do pracy. Dlatego zatrudniając nowego pracownika powinien to brać pod uwagę i odpowiednio ukształtować nową umowę o pracę. Gdyby przyjąć inaczej, to pracodawca zawsze mógłby uczynić przywrócenie do pracy niecelowym przez własne działanie. Byłoby to sprzeczne z istotą orzekania o roszczeniach pracownika w przypadku nieuzasadnionego czy bezprawnego wypowiedzenia umowy o pracę. W kontekście oceny zasadności (możliwości, celowości) przywrócenia powoda do pracy zdaniem Sądu Okręgowego nie sposób było również pominąć oceny postępowania pracodawcy, który dopuścił się uchybień w zakresie realizacji obowiązku konsultacji związkowej czy też podjęcia działań w celu zapewnienia powodowi kontynuacji zatrudnienia na innym stanowisku w rozumieniu art. 1 i 10 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 45 § 2 k.p., a także na naruszeniu przepisów postępowania: art. 382 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. oraz 386 § 1 k.p.c.

Skarżąca na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako oczywiście uzasadnionej, gdyż doszło do rażącego

naruszenia - art. 45 § 2 k.p. oraz art. 382 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej w ocenie skarżącej przejawia się w istotnym naruszeniu przez Sąd drugiej instancji przepisów prawa materialnego przez nieuzasadnioną, przedwczesną odmowę subsumpcji normy wyrażonej w art. 45 § 2 k.p. do rzekomo zaaprobowanego przezeń stanu faktycznego w sprawie. Sąd drugiej instancji, ignorując poczynioną przez Sąd pierwszej instancji ocenę prawną całokształtu okoliczności faktycznych lakonicznie określił, iż - w oparciu o bliżej nieokreślone przyczyny - dokonał odmiennej materialnoprawnej interpretacji ustalonych faktów w toczącym się procesie. Powyższe w ocenie skarżącej stanowi rażące naruszenie art. 45 § 2 k.p., przez jej zignorowanie i niezastosowanie - pomimo faktycznego braku wskazania ku temu przesłanek oraz faktu, iż podstawy jej zastosowania zostały wykazane przez skarżącą, a zaaprobowane przez Sąd pierwszej instancji, który to dokonał szerokiego uzasadnienia przyczyn leżących u podstaw zastosowania tegoż przepisu w zawisłej przed nim sprawie. Zdaniem skarżącej Sąd drugiej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na rażącej wewnętrznej sprzeczności jego podstaw, które to wykluczają się wzajemnie. Z jednej bowiem strony stwierdził, że podzielił on dokonane przez Sąd pierwszej instancji ustalenia stanu faktycznego - jako poprzedzone wszechstronną analizą materiału dowodowego. Jednocześnie jednak Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu swego wyroku wskazuje, iż „Sąd Rejonowy nie dokonał ostatecznie wnikliwej analizy całokształtu ustalonych w sprawie faktów, jakie miały znaczenie dla oceny możliwości i celowości przywrócenia powoda do pracy”. Równocześnie w ocenie skarżącej Sąd drugiej instancji nie przedstawił własnej analizy, która prowadzić mogłaby do dokonania odmiennych ustaleń faktycznych, a następnie do nich, do odmiennego stanowiska co do zastosowania art. 45 § 2 k.p. Jeśli bowiem Sąd drugiej instancji dokonał odmiennej oceny w przedmiotowym zakresie, jej podstawę stanowić powinno uzupełniające postępowanie dowodowe, które pozwoliłoby na zweryfikowanie wątpliwości Sądu w tym przedmiocie. Nadto w ocenie skarżącej doszło do rażącego naruszenia przez Sąd drugiej instancji podstawowych zasad rządzących procesem cywilnym, a to poprzez uchybienie przepisom art. 382 k.p.c., art. 316 § 1 k.p.c. oraz 231 k.p.c. Sąd bowiem, wbrew twierdzeniom co do akceptacji poczynionych przez Sąd Rejonowy

ustaleń faktycznych, nie przeprowadzając ewentualnego uzupełniającego postępowania dowodowego, oparł swe orzeczenie na swoistych domniemaniach faktycznych co do istnienia przesłanek uzasadniających przywrócenie powoda do pracy, które to nie dały się w sposób logiczny wyprowadzić z zebranego dotychczas w sprawie materiału dowodowego. Powyższe rażąco przeczy istocie tej instytucji określonej w art. 231 k.p.c., a skutkiem tego stanowi istotne uchybienie zasadom procesu, traktującym o zakresie przedmiotowym, jak i czasowym materiału, który stanowić powinien podstawę rozstrzygania przez Sąd.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001 nr 3, poz. 52;

z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001 nr 10, poz. 156). W rozpoznawanej sprawie skarżąca nie wykazała istnienia tak rozumianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Niezrozumiałe jest twierdzenie skarżącej, iż „Sąd drugiej instancji, ignorując poczynioną przez Sąd I instancji ocenę prawną całokształtu okoliczności faktycznych lakonicznie określił, iż w oparciu o bliżej nieokreślone przyczyny, dokonał odmiennej materialnoprawnej interpretacji ustalonych faktów w toczącym się procesie”. Nietrafna jest ocena, że Sąd drugiej instancji nie przedstawił własnej analizy, która prowadzić mogłaby do dokonania odmiennych ustaleń faktycznych, a następnie odmiennego stanowiska co do zastosowania art. 45 § 2 k.p. Zauważyć należy, że Sąd drugiej instancji w swoim uzasadnieniu przedstawił bardzo szeroką i wnikliwą ocenę prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego o odszkodowaniu w miejsce głównego żądania skarżącego. Przyjął, że Sąd Rejonowy nie dokonał dostatecznie wnikliwej analizy całokształtu ustalonych w sprawie faktów, jakie miały znaczenie dla oceny możliwości i celowości przywrócenia powoda do pracy. Wskazał, że Sąd Rejonowy ograniczył się w zasadzie do przyjęcia, że stanowisko powoda zostało zlikwidowane, a nowo utworzone stanowisko Dyrektora Zarządzającego Obszarem S. kumuluje w sobie obowiązki wykonywane przez dyrektorów dotychczasowych komórek organizacyjnych i jako takie nie jest tożsame ze stanowiskiem, na którym powód dotychczas pracował. Sąd Rejonowy w ocenie Sądu Okręgowego nie wyjaśnił natomiast w jaki sposób powyższe okoliczności miałyby świadczyć o braku celowości przywrócenia powoda do pracy. Odnosząc się do powyższego zagadnienia Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności zwrócił uwagę, że sama okoliczność likwidacji zajmowanego dotychczas przez pracownika stanowiska nie stanowi każdorazowo przeszkody przywrócenia go do pracy. Powyższe spowodowało, że Sąd drugiej instancji rozważył zasadność roszczenia powoda z perspektywy okoliczności towarzyszących wypowiedzeniu umowy o pracę, w tym zasadności przyczyn tego wypowiedzenia. Sąd Okręgowy dokonał analizy schematu organizacyjnego pozwanej, a także kompetencji powoda, uwzględniając zakres wykonywanych obowiązków, a także ocenę postępowania pracodawcy, który dopuścił się uchybień w zakresie realizacji obowiązku konsultacji związkowej czy też podjęcia działań w celu zapewnienia powodowi kontynuacji

zatrudnienia na innym stanowisku w rozumieniu art. 1 i 10 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (s. 14-18 uzasadnienia wyroku).

Odnosząc się z kolei do powinności przeprowadzenia przez Sąd Okręgowy uzupełniającego postępowania dowodowego wskazać należy, że sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.). Sąd drugiej instancji ma obowiązek dokonania własnej oceny wyników postępowania dowodowego, niezależnie od tego, czy ustaleń dokonał po przeprowadzeniu – na podstawie art. 381 k.p.c. – nowych dowodów bądź ponowieniu dotychczasowych, a także w sytuacji, w której podzieli ustalenia dokonane przez sąd pierwszej instancji. Merytoryczny charakter postępowania apelacyjnego sprawia, że sąd drugiej instancji zmierza do naprawienia błędów popełnionych przez sąd pierwszej instancji; w tym znaczeniu postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem postępowania przeprowadzonego przed sądem pierwszej instancji. Skoro postępowanie odwoławcze ma przede wszystkim charakter merytoryczny, a dopiero w drugiej kolejności kontrolny, to trzeba uznać, że rozstrzygając sprawę sąd drugiej instancji może oprzeć się na własnych ustaleniach dokonanych nawet na podstawie zeznań świadków i stron przesłuchanych w trakcie postępowania pierwszoinstancyjnego, które mogą być sprzeczne z ustaleniami leżącymi u podstaw wyroku sądu pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2007 r., III CSK 61/07, OSNC 2008, nr 10, poz. 119). Sąd drugiej instancji może zmienić wyrok sądu pierwszoinstancyjnego mimo braku własnych ustaleń faktycznych, odmiennych od ustaleń Sądu pierwszej instancji. Może to być następstwem odmiennej oceny przez Sąd odwoławczy przeprowadzonych dowodów, może jednak być również konsekwencją dokonania przez sąd drugiej instancji odmiennej oceny materialnoprawnej ustalonych faktów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r., II PK 323/07, OSNP 2009, nr 21-22, poz. 276.).

Brak jest również podstaw do przyjęcia, że Sąd drugiej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na rażącej wewnętrznej sprzeczności jego podstaw, które to wykluczają się wzajemnie. Nieuzasadnione jest twierdzenie skarżącej, że z jednej strony Sąd Okręgowy stwierdził, że podzielił dokonane przez Sąd pierwszej

instancji ustalenia stanu faktycznego, z drugiej jednak w uzasadnieniu swego wyroku wskazał, iż „Sąd Rejonowy nie dokonał dostatecznie wnikliwej analizy całokształtu ustalonych w sprawie faktów, jakie miały znaczenie dla oceny możliwości i celowości przywrócenia powoda do pracy”. Skarżąca przywołała w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania dwa wyrwane z kontekstu zdania pochodzące z uzasadnienia wyroku. Wnikliwa lektura stosownych jego fragmentów (s. 13 i 14 uzasadnienia) wskazuje, że Sąd drugiej instancji co do zasady zaaprobował ustalenia Sądu pierwszej instancji i przyjął je za własne, niemniej jednak uznał, że analiza faktów, jakie miały znaczenie dla oceny możliwości i celowości przywrócenia powoda do pracy nie była dostatecznie wnikliwa. Wskazał, że co do zasady uzasadnienie skarżonego wyroku zawiera pełny i szczegółowy opis okoliczności faktycznych ważkich z perspektywy sporu w niniejszej sprawie oraz istotnych dla jej rozstrzygnięcia, m. in. dotyczących przebiegu zatrudnienia powoda, zmian organizacyjnych dokonanych w ramach pozwanej spółki i struktury zarządzania Obszarem S., czy też okoliczności związanych z wręczeniem powodowi wypowiedzenia umowy o pracę. W tym zakresie dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia stanu faktycznego Sąd Okręgowy podzielił w całości.

Ocenie Sądu Najwyższego wymyka się wskazane uchybienie przepisom art. 382 k.p.c., art. 316 § 1 k.p.c. oraz art. 231 k.p.c., którego skarżąca upatruje w oparciu orzeczenia na „swoistych domniemaniach faktycznych” co do istnienia przesłanek uzasadniających przywrócenie powoda do pracy, które nie dały się w sposób logiczny wyprowadzić z zebranego w sprawie materiału dowodowego. Skarżąca nie wskazała argumentacji służącej wzruszeniu „swoistego domniemania” – wykazujących nieprawidłowość rozumowania sędziego, która może polegać na tym, że fakt przyjęty przez sąd za podstawę wnioskowania o innym fakcie nie został ustalony, albo na tym, iż fakty składające się na podstawę domniemania faktycznego nie uzasadniają w świetle wiedzy i doświadczenia życiowego wyprowadzonego z niego wniosku. Nadto, Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym pełni rolę sądu prawa, którego zadaniem nie jest analiza wiarygodności i mocy dowodów lub ustalenie stanu faktycznego. Jeżeli zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi

podstawę rozstrzygnięcia, to znaczy, że nie jest dopuszczalne wysuwanie zarzutu naruszenia przepisów postępowania, które wprost dotyczą reguł związanych z ustaleniem stanu faktycznego. Prawdliwość zastosowania art. 231 k.p.c. (domniemanie faktyczne) należy do domeny ustalania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a więc nie może stanowić zarzutu kasacyjnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2020 r., IV CSK 114/20, LEX nr 3068818).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

as